

På den här sidan ska information om produktion och arkivering av källan tillhandahållas

Autenticitet:

Är källan producerad när det uppges att den producerats? Motivera. Producerades källan i nära anslutning till den tidsperiod/händelse som den beskriver? Hur påverkar det bilden som källan skapar?

Är källan producerad av den person som påstås ha producerat den? Motivera. Är källan producerad av den person som källan beskriver? Hur påverkar det bilden som källan skapar?

Är källan avsedd att skapa en så korrekt beskrivning av händelsen/världen som möjligt? Motivera.

Inspelning:

Har källan producerats för inspelning? Motivera. Hur påverkar det bilden som källan skapar?

Är källan så intakt, hel och bevarad så nära originalet som möjligt? Motivera. Om inte, hur påverkar det bilden som källan skapar?

Är källan säker, dvs. inte utsatt för externa eller interna hot såsom förstörelse, förlust eller ändring? Motivera och ange var källan lagras.

Tillgänglighet:

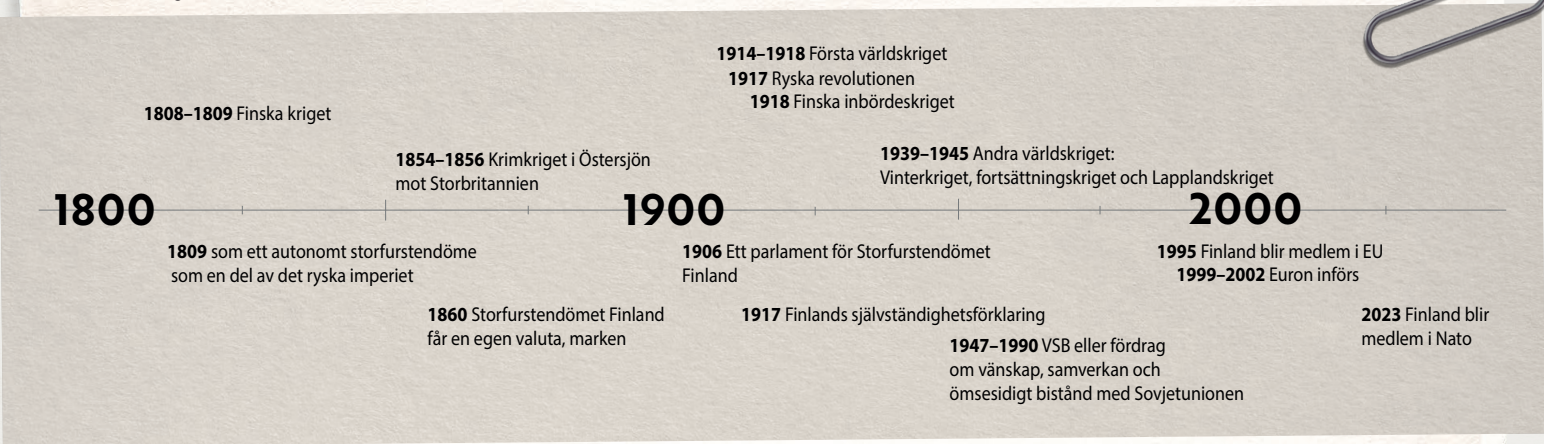
Har källan producerats för publicering? Motivera. Hur påverkar det bilden som källan skapar?

Är källan offentlig nu eller inte? Varför? Borde den vara det?

Är källan lättillgänglig? För vem? Bör källan göras enklare att använda och på vilket sätt i så fall?

Uppgift om historisk kontext:

Läs och reflektera över till vilka historiska, samhälleliga och kulturella fenomen och/eller ögonblick i Finland som arkivkällorna relaterar till.

1808–1809 Ryssland förde Finska kriget mot Sverige. Regionen införlivades med det ryska kejsardömet som det autonoma storfurstendömet Finland och huvudstaden flyttades från Åbo till Helsingfors. Under den autonoma tiden undersöktes ”det finska folkets” särdrag och forntid bland annat med hjälp av olika insamlingsresor bland folket. Man försökte också skapa ”finskhet” genom litteratur och annan konst, och regionen fick en egen valuta, den finska marken. I slutet av seklet försökte man ivrigt höja finskans status, men svenskan förblev stark på Åland och vid kusten. Läkarvetenskapen utvecklades från traditionella folkliga läkningsmetoder till mer vetenskapliga. Viktiga framsteg var vaccinationer, förbättrad hygien och upptäckten av bakteriedödande antibiotika.

Vid övergången mellan 1800- och 1900-talet ville det ryska kejsardömet minska storfurstendömet Finlands privilegier. Rysslands agerande vid den tidpunkten kallas för ”en period av förtryck”. Mellan perioderna av förtryck fick dock storhertigdömet år 1906 en riksdag grundad på allmän rösträtt som ersatte lantdagen som byggde på ständer. Två revolutioner skedde i Ryssland 1917. I samband med höstens kommunistiska revolution och Rysslands omvandling till Sovjetunionen förklarade sig Finland självständigt den 6 december 1917. Finland kastades in i ett inbördeskrig mellan de ”röda” och de ”vita”, dvs. vänstern/kommunisterna/arbetarklassen och högern/kapitalisterna/ägarklassen, som slutade med att de vita segrade och Finland blev en republik. Efter inbördeskriget tog Finland itu med att förbättra arbetarklassens levnadsvillkor och främja jämlikhet.

Under andra världskriget 1939–1945 hotades Finlands självständighet av den sovjetiska invasionen av Finland, dvs. vinterkriget, och det gemensamma finsk-tyska angreppet på Sovjetunionen, dvs. fortsättningskriget, som slutade med en sovjetisk seger. Fredsvillkoren innebar dock att Finland behöll sin självständighet. Finland var tvungen att driva ut de tyska trupperna från sitt territorium i Lapplandskriget och ingå ett fördrag om vänskap, samverkan och ömsesidigt bistånd, dvs. VSB-avtalet, med Sovjetunionen.

Efter 1950-talet skedde stora förändringar i Finland och i världen i stort, till exempel elektrifieringen av hemmen, bilismen inom trafiken, migrationen från landsbygden till städerna, förskjutningen av arbetstillfällena från jordbruk, skogsbruk och industri till allt fler tjänstesektorer, utvecklingen av välfärdsstaten och massturismens framväxt. Samtidigt erövrade den engelskspråkiga populärkulturen världen och även det finska kulturlivet, med bland annat olika musikgrupper som var populära bland ungdomar och Hollywoodunderhållning. Efter Finlands största handelspartner Sovjetunionens kollaps hamnade Finland i en djup recession under 1990-talet. År 1995 anslöt sig Finland till Europeiska unionens handelsområde, där euron infördes som gemensam valuta. Sekelskiftet 2000 var en tid av intensiv digitalisering och globalisering. Snart hade alla tillgång till alltmer mångsidiga smarta enheter som gjorde det lättare att få tillgång till information och att kommunicera, men som innebar betydande utmaningar i och med att människornas fritid omvandlades radikalt till att bli mer teknikcentrerad. I Sovjetunionens ruiner inledde Ryssland i strävan att bli en stormakt igen ett anfallskrig i Ukraina 2022, vilket ledde till att Finland gick med i Nato 2023.

Den här sidan kan hanteras enbart genom källan

Unikhet:

Är källan unik, eller finns det flera källor som behandlar samma ämne? Skulle källans försvinnande förändra eller minska vår förståelse av världen? På vilket sätt?

Har den händelse eller den person som källan beskriver haft en stor betydelse i sitt historiska sammanhang och sin omgivning? Vilken typ av betydelse?

Vilka fördelar har olika medier (text, bild, ljud osv.) eller typer av källor (tidningsartiklar, filmer, domstolsprotokoll, flygblad, böcker osv.) för användningen av källor? Vilka är utmaningarna? Vilka är fördelarna med den här källan och vad kan den användas till i framtiden?

Fenomen:

Ger källan på ett illustrativt sätt en bild av en viss samhällelig eller kulturell tidsperiod, ett tema eller ett särdrag? Vilket, och vad lär du dig – hittar du till exempel begrepp som är främmande för dig?

Vad skiljer sig från dagens situation, och vad har förblivit detsamma? Med vilket samtida fenomen kan källan jämföras?

Innehåller källan några begrepp som är obekanta för dig? Vilka, och vad betyder de?

Empati:

Varför producerades källan?

Hur ser källans producent eller personen som den beskriver ut och hur ser deras liv ut?

Vilka hinder kan ha funnits för att skapa källan?

I vilken känsla är källan producerad?

Vilka värderingar främjar källan?

Begreppsövning:

När du genomför din informationsbearbetningsuppgift, samla en lista med ord från dina källor som du inte förstår. Ta alltid reda på betydelsen av okända ord genom att fråga kompisar eller leta information på nätet. Spela sedan ett Alias-liknande spel med alla ord ni har listat:

- En person i gruppen förklarar betydelsen av ett ord från sin lista utan att använda själva ordet, och de andra gissar vilket ord det handlar om.
- Var och en kan förklara så många ord från sin lista som möjligt under till exempel en minut.
- Varje person får en poäng för varje ord som förklaras så att någon annan lyckas gissa det.
- Dessutom får alla poäng för de ord de gissar rätt.
- När alla i tur och ordning har förklarat så många ord från sina listor som de hinner, räknas poängen samman och man utser rundans vinnare.

ALLMÄN INFORMATION

Det arkivpedagogiska läromedlet Vad blir kvar av oss? har utvecklats av Världsmminnesprogrammet och Föreningen för kulturarvsfostran i Finland. Läromedlet är ett verktyg för informationsbehandlingsfärdigheter som källkritik och historisk empati, särskilt i ämnena historia, samhällskunskap och modersmål. Med hjälp av verktyget kan alla typer av arkivkällor hanteras, från personliga konton på sociala medier till privata dagböcker och källor som lagras i historiska arkiv.

ANVISNINGAR FÖR LÄRARE

Det här verktyget är en "arkivmapp", i vilken läraren kan lägga till och spara innehåll som passar undervisningens teman eller använda färdiga arkivkällor som vi har skapat från bland annat Riksarkivet, Nationella audiovisuella institutet, Finska Litteratursällskapet, Svenska Centralarkivet och Ålands Landskapsarkiv.

På arkivmappens framsida finns anvisningar för eleverna om arbetet med både samtida källor som gäller dem själva och historiska källor. På framsidan finns också anvisningar om en konceptuppgift som hjälper eleverna att lära sig nya ord. I arkivmappen finns frågor som vägleder databehandlingen och en historisk tidslinje över det autonoma och självständiga Finland som sätter de färdiga arkivkällorna i sitt sammanhang.

Det mest givande sättet att arbeta är i varierade grupper, där eleverna kan reflektera över sina svar på frågorna från flera perspektiv. Det finns inte alltid rätta svar, och poängen är att presentera motiverade gissningar. Det är även viktigt att fundera över gissningarna under ledning av läraren.

Arkivpedagogik utvecklar förmågan till kritiskt tänkande. Med hjälp av arkivpedagogik lär sig eleverna att analysera och tolka källor och fördjupa sin förståelse för historiska och samtida företeelser.

QR-koden tar dig till Världsmminneswebblatsen, där allt utbildningsmaterial finns tillgängligt i digital form. Där kan du skriva ut fler mappar och källor för elever eller elevgrupper.

<https://maailmanmuisti.fi/sv/vad-blir-kvar-av-oss/>

INSTRUKTIONER FÖR ATT ANVÄNDA VERKTYGET:

Vad blir kvar av mig?

Börja med att välja ett "arkiv" som består av något från dig själv samt en tillhörande källa.

- Till exempel: dagbok, konto i foto- och videodelningstjänster, konversationer i meddelandetjänster, listor över vad du tittat på eller lyssnat på i streamingtjänster osv.

Ta gärna fram det valda arkivet/källan.

Fundera över frågorna på baksidan tillsammans i par eller smågrupper utifrån den informationskälla om dig själv som ni har valt.

Ni behöver inte följa frågorna i ordning.

Vad har blivit kvar av oss?

Undersök noggrant den arkivkälla du får.

Fundera i par/små grupper på frågorna på baksidan av den arkivkälla ni har fått.

Ni behöver inte svara på frågorna i den ordning de ställs.

Använd arkivkällan, era tidigare kunskaper om historia och världen och en välgrundad fantasi i era svar.

Det är viktigare att tänka brett och mångsidigt än att svara "rätt".